

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Beste plek voor excellente leerlingen?

Buijs, E.; Hornstra, L.; Peetsma, T.

Publication date

2017

Document Version

Final published version

Published in

Didactief

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Buijs, E., Hornstra, L., & Peetsma, T. (2017). Beste plek voor excellente leerlingen? *Didactief*, 47(4), 36-37. <https://didactiefonline.nl/artikel/beste-plek-voor-excellente-leerlingen>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Onderzoek

Beste plek voor excellente leerlingen?

TEKST **EDWIN BUIJS, LISETTE HORNSTRA & THEA PEETSMA** GEPUBLICEERD OP **30-03-2017** GEWIJZIGD OP **12-09-2017**

Zijn excellente leerlingen beter af met onderwijs dat speciaal op hen is afgestemd? Of floreren ze ook in het reguliere onderwijs?

Er zijn steeds meer speciale voorzieningen voor (potentieel) excellente leerlingen. Hoe ervaren deze leerlingen dit zelf? Komen deze voorzieningen tegemoet aan de bekende basisbehoeften van Deci en Ryan, namelijk autonomie, competentie en relatie?

Aan het begin en einde van het schooljaar 2013-2014 zijn vragenlijsten afgenomen onder 239 leerlingen uit de bovenbouw van reguliere basisscholen, deeltijdvoorzieningen (Day a Week School en Intermezzo) en voltijdvoorzieningen (Leonardo- en Talentklassen). De leerlingen zijn geselecteerd op grond van een score van 111 of hoger op de Niet-Schoolse Cognitieve Capaciteiten Test (NSCCT), wat overeenkomt met de score van een potentiële vwo-leerling.

Verschillen

Over het algemeen blijken alle scholen, regulier of niet, redelijk tegemoet te komen aan de basisbehoeften van deze leerlingen: scores op autonomieondersteuning, cognitief zelfvertrouwen en welbevinden liggen op beide meetmomenten overal boven de 3 op een vijfpuntsschaal, terwijl scores op verveling overal onder de 3 liggen.

Toch zijn er verschillen. Zo laten leerlingen van deeltijdvoorzieningen een sterkere groei in autonomie zien dan de andere leerlingen uit het onderzoek, en scoren hierop uiteindelijk ook hoger. Dit kan te maken hebben met het veelal projectmatige onderwijs op deeltijdvoorzieningen, met een grote keuzevrijheid voor leerlingen. Daarnaast blijken deze leerlingen zich minder te vervelen; vergelijkbare

leerlingen van reguliere scholen gaan zich in de loop van het schooljaar juist meer vervelen. Dit kan komen doordat leerlingen in deeltijdvoorzieningen aangesproken worden op hogere ordevaardigheden, zoals analyseren en creëren. Een andere verklaring is dat ze een groot contrast ervaren tussen de 'gewone' lessen op hun thuishoofschool en het onderwijs op de deeltijdvoorzieningen, dat op hun interesses is afgestemd.

Voor cognitief zelfvertrouwen zijn weinig relevante verschillen gevonden. Ook qua welbevinden waren er geen verschillen. Het onderzoek levert dus geen bevestiging van het vaak opgevoerde argument dat cognitief excellente leerlingen het best zouden gedijen onder ontwikkelingsgelijken en bij gespecialiseerde leerkrachten. Voor autonomie en competentie (weinig verveling) lijken deeltijdvoorzieningen beter uit de bus te komen.

Edwin Buijs, Potentieel excellente leerlingen en de psychologische basisbehoeften aan autonomie, competentie en relatie: Verschillen tussen voorzieningen in het primair onderwijs. Masterthesis Universiteit van Amsterdam, 2015. Te downloaden via scriptiesonline.uba.uva.nl.

Dit artikel verscheen in Didactief, april 2017.